

## SARADNJA VISOKOŠKOLSKIH USTANOVA - AKADEMSKE I STRUKOVNE STUDIJE

Aleksandar Kupusinac<sup>1</sup>, Rade Doroslovački<sup>2</sup>, Ilija Kovačević<sup>3</sup>, Dunja Vrbaški<sup>4</sup>,  
Aleksandar Manasijević<sup>5</sup>,

<sup>1,2,3,4,5</sup>Univerzitet u Novom Sadu, Fakultet tehničkih nauka, Novi Sad, Srbija

<sup>1</sup>sasak@uns.ac.rs, <sup>2</sup>rade.doroslovacki@uns.ac.rs, <sup>3</sup>ilijak@uns.ac.rs, <sup>4</sup>dunja.vrbaski@uns.ac.rs,

<sup>5</sup>aleksandarmanasijevic@uns.ac.rs

**Kratak sadržaj:** Značajan broj studenata i srednjoškolaca ne razume u čemu je razlika između strukovnih i akademskih studija, i obično strukovne studije poistovećuje sa nekadašnjim "višim školama", što daje potpuno iskrivljenu sliku o ulozi i značaju strukovnog obrazovanja. Zbog toga osnivanje akademija strukovnih studija, u cilju povezivanja visokoškolskih ustanova koje izvode strukovne studije, predstavlja veoma važan segment reforme visokog obrazovanja u Republici Srbiji, usmeren ka povećanju kvaliteta i stvaranju realne slike o tome šta je zapravo strukovno obrazovanje. Ovaj rad razmatra specifičnosti akademskih i strukovnih studija, zakonske regulative i u skladu sa tim moguće aspekte saradnje između visokoškolskih ustanova.

**Ključne reči:** Akademija strukovnih studija, strukovne studije, akademske studije, reforma

## COOPERATION OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS - ACADEMIC AND APPLIED STUDIES

**Abstract:** A significant number of students do not understand the difference between applied and academic studies, and usually applied studies identify with former "higher schools", which gives a completely distorted picture of the role and importance of applied education. Therefore, the establishing academies of applied studies, in order to connect higher education institutions that conduct applied studies, represents a very important segment of the reform of higher education in the Republic of Serbia, aimed at increasing the quality and creating a realistic picture of what applied education is. This paper discusses the specificities of academic and applied studies, legal regulations and, accordingly, possible aspects of cooperation between higher education institutions.

**Key Words:** Academy of applied studies, applied studies, academic studies, reform

### 1. UVOD

Zakon o visokom obrazovanju u članu 2 utvrđuje delatnost visokog obrazovanja i njegovu osnovnu podelu na akademsko i strukovno obrazovanje [1]. Međutim, značajnom broju studenata i srednjoškolaca nije jasna razlika između ove dve vrste obrazovanja. Pod uticajem predrasuda i poistovećivanja sa "višim školama" koje su nekada postojale, obično se studenti opredeljuju za akademsko obrazovanje, smatrajući da je to sigurniji izbor. Sa druge strane, zahtevi industrije (npr. IT sektora) su u većini slučajeva bliži strukovnom obrazovanju. Na osnovu toga zaključujemo da je u samom temelju visokog obrazovanja prisutna jedna nelogičnost, gde se najveća pažnja posvećuje akademskim studijama, kako od strane studenata tako i od strane nastavnika, a onda se, zbog potreba industrije, forsira praktična nastava, iako je to prevashodno karakteristika strukovnog obrazovanja.

Pored toga, treba istaći da strukovno obrazovanje zaista nije bitno reformisano, osim što su promenjeni nazivi ustanova (umesto "viših škola" sada su "visoke škole strukovnih studija") i što deklarativno one sada izvode strukovne studije. Međutim, značajan deo njih i dalje suštinski funkcioniše kao nekadašnje "više škole". Kao posledica takve situacije javlja se i predrasuda da bolji srednjoškolci treba da idu na akademske studije, dok onda lošijima preostaje strukovno. Takođe, visoke škole uspešno rade u manjim sredinama, udaljenim od univerzitetskih centara, jer tamo ostaju studenti kojima materijalna situacija ili neki drugi razlozi ne dozvoljavaju da upišu fakultet. Sve ovo jeste realnost u kojem se nalazi strukovno obrazovanje, dok novi zakon ima potpuno drugačiju viziju, te je stoga neophodna reforma.

Visoko obrazovanje je realan i veoma složen sistem, na koji utiču razni faktori. Glavni putokaz reforme treba da bude konstatacija - strukovno obrazovanje treba da biraju studenti koji žele praktično znanje i rad u industriji, a ne studenti koji ne mogu da upišu fakultet, dok akademske studije treba da biraju studenti koji žele teorijsko znanje i naučni rad. Da bi reforma bila uspešna, pre svega je važno razumeti zakonsku regulativu koja određuje organizacionu strukturu akademskog i strukovnog obrazovanja, kao i veze između njih. Upravo se ovaj rad bavi sa time, sa ciljem da se pronađu mogućnosti za saradnju između visokoškolskih ustanova. Povećanje kvaliteta nastave kako na akademskim, tako i na strukovnim studijama, u celini će povećati kvalitet visokog obrazovanja u Republici Srbiji.

## **2. AKADEMSKE I STRUKOVNE STUDIJE**

Vrste i stepeni studija su utvrđeni članom 34 i 35 Zakona o visokom obrazovanju [1]:

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p style="text-align: center;"><b>Vrste studija<br/>Član 34</b></p> <p>Delatnost visokog obrazovanja ostvaruje se kroz akademske i strukovne studije na osnovu akreditovanih studijskih programa za sticanje visokog obrazovanja.</p> <p>Na akademskim studijama izvodi se akademski studijski program, koji osposobljava studente za razvoj i primenu naučnih, umetničkih i stručnih dostignuća.</p> <p>Na strukovnim studijama izvodi se strukovni studijski program, koji osposobljava studente za primenu i razvoj stručnih znanja i veština potrebnih za uključivanje u radni proces.</p> <p>Radi stručnog osposobljavanja lica sa stečenim srednjim obrazovanjem za uključivanje u radni proces, izvodi se kratki program studija koji ima jasno definisanu strukturu, svrhu i ishode učenja i za koji se izdaje sertifikat o završenom kratkom programu studija i stečenim kompetencijama.</p> | <p style="text-align: center;"><b>Stepeni studija<br/>Član 35</b></p> <p>Studije prvog stepena su:</p> <ol style="list-style-type: none"><li>1) osnovne akademske studije;</li><li>2) osnovne strukovne studije;</li><li>3) specijalističke strukovne studije.</li></ol> <p>Studije drugog stepena su:</p> <ol style="list-style-type: none"><li>1) master akademske studije;</li><li>2) master strukovne studije;</li><li>3) specijalističke akademske studije.</li></ol> <p>Studije trećeg stepena su doktorske akademske studije.</p> |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

Vrste studija se razlikuju po obimu [1]:

- Osnovne akademske studije (OAS) imaju od 180 do 240 ESPB bodova.
- Osnovne strukovne studije (OSS) imaju 180 ESPB bodova.
- Specijalističke strukovne studije (SSS) imaju najmanje 60 ESPB bodova.
- Specijalističke akademske studije (SAS) imaju najmanje 60 ESPB bodova kada su prethodno završene MAS.
- Master akademske studije (MAS) imaju:
  - najmanje 60 ESPB bodova, kada je prethodno ostvaren obim OAS od 240 ESPB bodova;
  - najmanje 120 ESPB bodova kada je prethodno ostvaren obim OAS od 180 ESPB bodova.
- Master strukovne studije (MSS) imaju najmanje 120 ESPB bodova kada je prethodno ostvaren obim prvog stepena studija od najmanje 180 ESPB bodova.
- Integrisane akademske studije (IAS) podrazumevaju integraciju OAS i MAS u jednu celinu.
- Doktorske akademske studije (DAS) imaju najmanje 180 ESPB bodova, uz prethodno ostvaren obim studija od najmanje 300 ESPB bodova na OAS i MAS, odnosno IAS.

## **3. VISOKOŠKOLSKKE USTANOVE**

Članovi 44, 45, 46, 47 i 48 Zakona o visokom obrazovanju redom definišu univerzitet, fakultet, akademiju strukovnih studija, visoku školu i visoku školu strukovnih studija [1]

:

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p style="text-align: center;"><b>Univerzitet<br/>Član 44</b></p> <p>Univerzitet je samostalna visokoškolska ustanova koja u obavljanju svoje delatnosti objedinjuje obrazovnu, naučnoistraživačku, stručnu, umetničku i inovacionu delatnost, kao komponente jedinstvenog procesa visokog obrazovanja.</p> <p>Univerzitet može ostvarivati sve vrste i stepene studija.</p> <p>Visokoškolska ustanova ima status univerziteta ako ostvaruje akademske studijske programe na svim stepenima studija, u okviru najmanje tri polja i tri oblasti iz člana 37. ovog zakona.</p> <p>Izuzetno, univerzitet se može osnovati u polju umetnosti, ako ima sva tri stepena studija iz najmanje tri oblasti umetnosti i nauka o umetnosti.</p> <p>Univerzitet u Beogradu je visokoškolska ustanova od nacionalnog značaja.</p> | <p style="text-align: center;"><b>Fakultet i umetnička akademija<br/>Član 45</b></p> <p>Fakultet, odnosno umetnička akademija, jeste visokoškolska ustanova, odnosno visokoškolska jedinica u sastavu univerziteta, koja ostvaruje akademske studijske programe i razvija naučnoistraživački, umetnički, odnosno stručni rad u jednoj ili više oblasti.</p> <p>Fakultet, odnosno umetnička akademija, može ostvarivati i strukovne studijske programe.</p> <p>Fakultet, odnosno umetnička akademija, u pravnom prometu nastupa pod nazivom univerziteta u čijem je sastavu i pod svojim nazivom, u skladu sa statutom univerziteta.</p> |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

**Akademija strukovnih studija**

**Član 46**

Akademija strukovnih studija je samostalna visokoškolska ustanova koja u obavljanju delatnosti objedinjuje obrazovni, primenjeno-istraživački, stručni i umetnički rad, kao komponente jedinstvenog procesa visokog obrazovanja.

Akademija strukovnih studija može ostvarivati osnovne strukovne studije, master strukovne studije i specijalističke strukovne studije.

Visokoškolska ustanova ima status akademije strukovnih studija ako ostvaruje najmanje pet akreditovanih studijskih programa strukovnih studija iz najmanje dva polja iz člana 37. ovog zakona.

**Visoka škola**

**Član 47**

Visoka škola je samostalna visokoškolska ustanova koja ostvaruje osnovne akademske studije, master akademske studije i specijalističke akademske studije, iz jedne ili više oblasti iz člana 37. ovog zakona.

**Visoka škola strukovnih studija**

**Član 48**

Visoka škola strukovnih studija je samostalna visokoškolska ustanova koja ostvaruje osnovne strukovne studije, specijalističke strukovne studije i master strukovne studije, iz jedne ili više oblasti iz člana 37. ovog zakona.

**4. SARADNJA VISOKOŠKOLSKIH USTANOVA**

U medijima je više puta najavljena vest o formiranju akademija strukovnih studija, koje bi nastale povezivanjem od 2 do 5 visokih strukovnih škola u cilju postizanja većeg kvaliteta nastave kroz saradnju sa privredom i univerzitetima. U najavi je da će počev od 1. oktobra 2019. godine sve ustanove koje izводе strukovnu nastavu biti u sastavu akademija strukovnih studija [2]. Odlukom Vlade Republike Srbije (broj 02-02-7447/2018 od 2.8.2018. godine) osnovana je Akademija poslovnih strukovnih studija Beograd statusnom promenom spajanja Beogradske poslovne škole – Visoke škole strukovnih studija u Beogradu i Visoke poslovne škole strukovnih studija u Blacu [3], što se pokazalo kao uspešan pilot projekat. Osnovana Akademija ima svojstvo pravnog lica, a član 4 njenog Statuta bliže određuje njen sastav:

**Član 4.**

Akademija je samostalna visokoškolska ustanova, koja ostvaruje osnovne strukovne, specijalističke strukovne i master strukovne studije iz dve ili više oblasti iz čl. 37. Zakona o visokom obrazovanju, u skladu sa dozvolom za rad.

Akademija u svom sastavu ima dva odseka i to:

Odsek Beograd koji čine:

- Beograd,
- akreditovana visokoškolska jedinica van sedišta bez svojstva pravnog lica Nova Varoš,
- akreditovana visokoškolska jedinica van sedišta bez svojstva pravnog lica Sremska Mitrovica i
- akreditovana visokoškolska jedinica van sedišta bez svojstva pravnog lica Čačak (u daljem tekstu Odsek Beograd);

Odsek Blace koji čine:

- visokoškolska jedinica van sedišta bez svojstva pravnog lica Blace,
- akreditovana visokoškolska jedinica van sedišta bez svojstva pravnog lica Jagodina i
- akreditovana visokoškolska jedinica van sedišta bez svojstva pravnog lica Dimitrovgrad (u daljem tekstu Odsek Blace).

Po Statutu organi Akademije poslovnih strukovnih studija Beograd su: organ upravljanja (savet Akademije), organ poslovođenja (predsednik Akademije), stručni organi, studentski parlament i savet poslodavaca. Predsednik Akademije se bira na period od tri godine sa mogućnošću jednog uzastupnog izbora, iz reda profesora u radnom odnosu na Akademiji, sa punim radnim vremenom na neodređeno vreme. Stručni organi su: nastavno-stručno veće Akademije i nastavno-stručno veće odseka, katedre Akademije i veće katedre odseka, i kolegijum. Kolegijum čine predsednik Akademije, pomoćnici predsednika, menadžer, šef Kabineta predsednika Akademije, sekretar Akademije (član 71 Statuta). Studenti ostvaruju svoja prava i štite svoje interese preko studentskog parlamenta (član 72 Statuta). Savet poslodavaca obrazuje Akademija i njime predsedava predsednik Akademije (član 78 Statuta) [3].

Spajanje visokih škola strukovnih studija u akademije ima za cilj povećanje kvaliteta nastave kroz saradnju sa univerzitetima. Univerzitet i fakultet mogu izvoditi sve vrste i stepene studija, pa time postoji mogućnost akreditovanja zajedničkih studijskih programa strukovnih studija sa akademijom strukovnih studija i visokim školama strukovnih studija, što je u skladu sa članom 36 Zakona o visokom obrazovanju [1]:

**Studijski program za sticanje zajedničke diplome**

**Član 36**

Studijski program za sticanje zajedničke diplome jeste studijski program koji organizuju i izводе više visokoškolskih ustanova koje imaju dozvolu za rad za odgovarajući studijski program.

Studijski program iz stava 1. ovog člana može da se izvodi kada ga usvoje nadležni organi visokoškolskih ustanova koje ga organizuju.

Univerziteti i fakulteti mogu izvoditi nastavu specijalističkih akademskih studija i doktorskih akademskih studija, što je važno za akademije strukovnih studija i visoke škole strukovnih studija, jer nastavnici u zvanju predavača, višeg predavača ili profesora strukovnih studija mogu da izvode nastavu samo na strukovnim studijama (član 73, stav 2 Zakona o visokom obrazovanju), a uslovi za njihov izbor su sledeći (član 74, stavovi 2,3,4 i 5 Zakona o visokom obrazovanju) [1]:

- U zvanje predavača može biti izabrano lice koje ima akademski naziv magistar, odnosno najmanje stručni naziv specijaliste akademskih studija.
- U zvanje višeg predavača može biti izabrano lice koje ima naučni naziv doktora nauka, odnosno umetnički naziv doktora umetnosti.
- U zvanje profesora strukovnih studija može biti izabrano lice koje ima naučni naziv doktora nauka, odnosno umetnički naziv doktora umetnosti i ima naučne, odnosno stručne radove objavljene u naučnim časopisima ili zbornicima, sa recenzijama, odnosno umetnička ostvarenja.
- U zvanje predavača, višeg predavača i profesora strukovnih studija iz polja umetnosti može biti izabrano i lice koje ima visoko obrazovanje prvog, odnosno drugog stepena i priznata umetnička ostvarenja.

Postupak akreditacije studijskog programa strukovnih studija postavlja uslov da od ukupnog broja nastavnika potrebnih za obavljanje nastave po godinama studija, akademije strukovnih studija i visoke škole strukovnih studija, izuzev u polju umetnosti, moraju da imaju najmanje 50% nastavnika sa stečenim naučnim nazivom doktora nauka (član 23, stav 5 Zakona o visokom obrazovanju).

## **5. ZAKLJUČAK**

Najavljena reforma strukovnog obrazovanja je od velikog značaja za kvalitet visokog obrazovanja u celini. U ovom radu smo razmotrili zakonsku regulativu koja određuje organizacionu strukturu akademskog i strukovnog obrazovanja, kao i veze između njih, sa ciljem da se pronađu mogućnosti za saradnju između visokoškolskih ustanova.

## **6. LITERATURA**

- [1] *Zakon o visokom obrazovanju*, Službeni glasnik RS, broj 88/2017.
- [2] <http://www.novosti.rs/vesti/naslovna/drustvo/aktuelno.290.html:743851-Sarcevic-Formiranje-Akademije-poslovnih-strukovnih-studija-najbolje-resenje>
- [3] Statut Akademije poslovnih strukovnih studija Beograd, broj 01-2/58/1 od 04.12.2018. godine.